

Bollettino n. 1130 19 velivoli nemici abbattuti

Il quartier generale delle forze armate comunica:

Velivoli germanici da combattimento hanno agito con favorevoli risultati sugli impianti del porto di Pantelleria.

Livorno, Reggio-Calabria, Messina ed altre località della Sicilia e della Sardegna sono state bombardate dall'aviazione nemica: ingenti danni subiti dalla città di Livorno, in corso di precisazione le perdite delle popolazioni.

Nove velivoli venivano abbattuti dalla caccia nazionale: sei in Sardegna e tre a Livorno; nove distrutti dalle artiglierie contraeree: uno in Sardegna, quattro in Sicilia e quattro a Livorno, dei quali due caduti in mare al largo dell'ardenza, uno nei pressi di Tombolo e uno nei boschi di Salviato; un altro aereo avversario colpito dalle batterie della difesa delle isole Isole precipitava in mare. — Stefani.

Nelle incursioni effettuate dal bollettino odierno sono stati fin ora accertati 175 morti e 300 feriti a Livorno; 14 morti e 52 feriti a Reggio-Calabria, 4 feriti a Messina.

Vojno poročilo št. 1130

19 nasprotnikovih letal sestreljenih

Italijansko uradno vojno poročilo 1130 pravi: Nemška vojna letala so z ugodnim uspehom nastopala proti pristaniškim napravam na Pantelleriji.

Nasprotnikovo letalstvo je bombardiralo Livorno, Reggio v Kalabriji, Messina in druge kraje po Siciliji in Sardiniji. Ogromna je škoda v mestu Livorno, število žrtev med prebivalstvom pa še ugotavljajo.

Domači letalci so zbili 9 letal: 6 na Sardiniji in 3 v Livornu. 9 jih je uničilo protiletalsko topništvo: 1 na Sardiniji, 4 na Siciliji in 4 v Livornu, od katerih sta 2 padli v morje pred Ardenzo, 1 blizu Tombola in 1 v Salvijskih gozdovih. Se 1 nasprotnikovo letalo so zadelo obrambne baterije na Jonskih otokih, da je strmoglavilo v morje.

Med napadi, ki jih omenja današnje uradno vojno poročilo, so do zdaj ugotovili 175 mrtvih ter 300 ranjenih v Livornu, 14 mrtvih in 52 ranjenih v Reggio, 4 ranjene v Messina.

Italija lahko računa na junaške železniške miličnike

Rim, 30. junija. s. Junaško delo fašističnih železničarjev posnemajo tudi legionari železnice. Prežeti z najvišjim duhom požrtvovalnosti in z dejavnim občutkom dolžnosti opravljajo v vsej tišini kočljivo službo na balkanskih odsekih, kjer preži zahrbtna zloba, in v krajih južne Italije ter po otokih, ki so najbolj izpostavljeni nasprotnim letalskim napadom. Stojijo na bojnih postojankah, nadzorujejo, urejajo ter usmerjajo promet ter z nemotno strogoostjo zatirajo zakonske prekrške.

Nedavno je neka partizanska tolpa na balkanskem odseku iz zasede napadla vlak. Prišlo je do hudega boja, v katerem sta našla slavno smrt miličnika Giuseppe Marabellu in Augusto Bavieri. Bojevala sta se v plemeniti tekmi ob strani majhne skupine spremljajočih tovarišev. Po šesturnem neprestanem boju jim je poveljstvo železniške stotnije poslalo pomoč, ki je premagala partizane ter osvobodila hrabro skupino.

Ameriška izjava o težavah glede zmage nad Japonsko

Lizbona, 30. junija. s. — Za svojega bivanja v Londonu je Rey Howard, solastnik cele vrste Scripps-Howardovih časopisov dovolil razgovor z dopisnikom »Daily Maila« o japonsko-ameriški vojni. Možno je dober poznavalec ne samo vprašanj, ki zadevajo Azijo, temveč tudi azijskih narodov, saj se je pred sedanjim vojno večkrat mudil kot časnikar v vzhodni Aziji. V tem razgovoru s sodruženikom »Daily Maila« je Howard dejal, da bo vojna z Japonsko zelo dolga, težavna in bolj trda, kakor na splošno domnevajo. »Mnogo jih je — je dejal — ki upajo v čas, toda če se whisky s časom boljše, tega ni mogoče reči za zmago, ki bi jo radi izvojevali v vojni z Japonsko. Japonska je veličastna vojaška sila in bojni duh njenih sinov ima primere, misliti na njen polom in razdejanje se pravi, misliti neumno. Če bi hoteli premagati Japonsko, — je dejal Howard — bi morali prej uničiti njen vojni stroj na tujem in doma.«

Papež ob grobu sv. Petra

Vatikansko mesto, 30. junija. s. Na večer pred praznikom sv. Petra je po starem običaju papež Pij XII. odšel v vatikansko baziliko, ki je bila za javnost zaprta, da bi molil na grobu cerkvenega prvaka. Potem ko je zmolil rožni venec, je papež stopil v grobnico ter blagoslovil svete palje. Potem je blagoslovil posvetilni kamen, ki ga bodo na vidnem mestu vzdali v svetišče, katero bodo s prispevki vernikov vsega sveta postavili v Valle Giulia v spomin 25. obletnice, odkar je bil papež Pij XII. posvečen za škofa, ter bo posvečeno sv. Evgeniju, po katerem nosi papež krstno ime. V kamen, ki so ga izkopali iz vatiških grobnic v bližini groba sv. Petra, so vrezali napis, ki spominja na ta dogodek.

Spominske slovesnosti ob tretji obletnici smrti maršala Balba

Rim, 30. junija. s. Ob tretji obletnici slavne smrti kvadrumvira, maršala Italije Itala Balba, ki je padel nad Tobrukum, je bila predvčerajšnjim dopoldne pred spominsko ploščo padlih v ministrstvu za letalstvo resna vojaška prireditev v počastitev spomina velikega letalca in njegovih tovarišev. Slovesnosti so se udeležila številna zastopstva rodbin padlih, tistih, ki so se udeležili poleta čez Atlantsko morje, ter civilnega in vojaškega osebja v ministrstvu. Častno stražo je imel oddelek oboroženih letalcev. Poveljnik letalskega oddelka Tedeschini - Lali je zapovedal minuto molka, nato so pred ploščo, v katero so vklesana imena padlih letalcev, položili lovorojev venec.

Ferrara, 30. junija. s. Tukaj so predvčerajšnjim bile resne slovesnosti v počastitev spomina kvadrumvira Itala Balba ob tretji obletnici njegove slavne smrti. Njegovo rojstno mesto je izobesilo žalne zastave, v srcu Ferrarčanov pa se je obnovila ponosna boleš zaradi prezgodnjega konca junaškega letalskega maršala.

Zjutraj so s častnim spremstvom dospele v mesto zastave in znamenja stranke, ki so jih sprejeli z dolžnimi vojaškimi častmi, ljudstvo pa jih je spoštljivo pozdravljalo. V fašistovskem domu, na sedežu zveze, ki nosi ime Itala Balba, so se zbrali vsi visoki dostojanstveniki, ki so se sešli v Ferrari za slovesno proslavo.

Prva slovesnost je bilo polaganje lovorojevih vencev v svetišče padlih fašistov. Na obseznem trgu so bili razpostavljeni oboroženi oddelki vojske, letalstva, milice, GIL-a ter znamenja, zastave in prapori vseh mestnih organizacij in združenj. Znamenja stranke so vsi navzoči spoštljivo pozdravili. Po minuti molka pred ploščo, vzdano v spomin vseh mučencev slavnega farrarskega fašizma, so zastopniki oblasti in dostojanstveniki odšli v desno krilo fašistovskega doma.

To so pred kratkim uredili za sedež najmojdenje in zelo pomembne fašistovske ustanove: diagnostičnega središča, ki nosi ime Itala-Balba in ki ga je ustanovil zavod za fašistovsko vzajemno pomoč. Po prostornih dvorinah, urejenih po najodbolnejših terapevtskih načelih in obilno oskrbljenih z zdravstvenimi pripravami, začenja življenje ustanova, usvarjena za ljudstvo, iz katere bodo delavci vseh panog lahko dobivali zastoj popolno in ljubeznivo zdravniško pomoč. Visoki dostojanstveniki so se dolgo pomudili pri obisku.

Fašizem je globoko vkoreninjen v duši italijanskega naroda

Stockholm, 30. junija. s. »Stockholms Tidning« se bavi z notranjim položajem v Italiji ter piše med drugim, da je fašizem globoko prodril v narodovo dušo in da so Angleži in Amerikanci na napačni poti, če mislijo drugače. Clankar piše dobesedno: »Od pohoda na Rim fašistično gibanje še nikdar ni tako napelo svojih

vanju zavoda ter nazadnje izrekli svoje zadovoljstvo upravnim in strokovnim voditeljem diagnostičnega središča.

Nato so na vseučilišču slovesno izročili nagrade medvseučiliškega statističnega zavoda pod pokroviteljstvom revije »Statistika«. Po pozdravu Kralju in Duceju, ki ga je zapovedal podtajnik stranke Della Valle, je povzel besedo kr. komisar vseučilišča »Italo Balbo«, profesor Calzolari. Razer ministrov, visokih državnih, strankinih in vojaških dostojanstvenikov so bili navzoči tudi zastopniki zbornice, senata, nemške vlade, narodni svetniki in vse krajevne oblasti s prefektom Dolfinom in zveznim tajnikom, nadzornikom stranke Caggioniem na čelu, razen tega pa ves vseučiliški senat in študentje.

Profesor Calzolari je imel kratek pozdravni govor ter se je v plemenitih izrazih spominjal Itala Balba, vztrajnega borilca za to, da bi farrarsko vseučilišče postalo kraljevo vseučilišče, kar se je pred letom dni po Ducejevi volji tudi zgodilo. Nato je govoril profesor Fortunati, ravnatelj revije »Statistika«, ki je razlagal ljubeča prizadevanja pokojnega kvadrumvira, da bi se uredila gospodarska statistična služba. Nato je pojasnjeval dela, ki jih je presojala komisija za nagrade, ter povedal imena zmagovalcev. Tem je nagrade

Odbiti napadi pri Velikih Lukih

Nemška podmornica potopila križarko v Sredozemlju — Letalski napad na Pantellerijo — Strahovalen napad na mesto Köln — Hude sovražne letalske izgube

Hitlerjev glavni stan, 30. jun. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Pri Velikih Lukih, južno od Staraje Ruse, so bili zavrnjeni mnogi sovjetski napadi. Nemška lovka letala so v zalivu Kola s strojnimi uničila sovjetski torpedni čoln.

Nemška podmornica je v zahodnem Sredozemskem morju potopila križarko vrste »Froivker«, ki je plula v močno zaščitenem sovražnem spredu vojnih ladij Ista podmornica je potopila še neko drugo sovražno enoto.

Skupina brzih nemških bojnih letal je včeraj podnevi bombardirala letališče na otoku Pantelleriji ter ledje ob obali in pristaniške naprave. Sovražnik je včeraj izgubil nad Sredozemljem 18 strojev.

Angleško letalstvo je v pretekli noči znova napravilo strahovalen napad na stanovanjske predele mesta Kölna. Zaradi številnih odmetanih zažigalnih in rušilnih bomb na gosto pozidane stanovanjske četrti so nastali obširni požari. Zažigalnice ter je utrpela hudo škodo. Mestno prestonico, ki je utrpela hudo škodo. Mestno prebivalstvo je imelo izgube.

Posamezna letala so napadla nekatere kraje po zahodni in severozahodni Nemčiji.

sil kakor v sedanjem trenutku. Po Mussolinijevi volji je prispevek, ki ga fašistična stranka daje vojni, zelo velik in fašistov je na raznih bojiščih padlo razmeroma več kakor pa drugih, ki so sposobni nositi orožje. To pa se ne pravi, da se na ostalo prebivalstvo ni treba ozirati. Ne smemo pozabiti, da je fašizem prodril v italijanski narod in postal močan dejavni činitelj pri ljudskih množicah. Trda preskušnja Italije v sedanjih časih je očitno pokazala, kako se je fašizem vkoreninil med italijanskim ljudstvom.

Vesti 30. junija

Rimski dopisnik španskega lista »Arriba« v dolgem članku podrtava moralno italijanskega prebivalstva in končuje z naslednjimi besedami: »Bojevali se do konca, to je zapovedujoča beseda tajnika fašistovske stranke Scorza, in to je odločitev Italije v sedanjem trenutku.« Iz Newyorke poročajo, da so obrambne oblasti na vzhodni obali Združenih držav obvestile prebivalstvo, naj se po sončnem zahodu odstrani z obale, kajti ugodno vreme daje tujim vohonom možnost za izkrcanje s podmornic. Obalne patrole so na obali že večkrat streljale na nezane osebe.

Neznano letalo je letelo nad S. Franciscem v Kaliforniji in povzročilo 25. alarm ob pričetka vojne.

Dosedanji romunski poslanik v Nemčiji je odpoklican. Na njegovo mesto pride general Jone. Zadnje novice iz Združenih držav vedo povedati, da se 150.000 rudarjev ne misli vrniti na delo. Najbolj so s tem prizadeti rudniki antracita v Pensilvaniji.

Huda vročina je povzročila velik požar v tovarni El Realconel v bližini Valencije. Zaradi požara je zgorelo tudi 50.000 pinij.

Angleži in Amerikanci so v prvih 26. dneh tega meseca izgubili najmanj 3000 dobro izurjenih pilotov, piše nemška »Montag Post«. Ameriške letalske izgube nad Nemčijo znašajo 6% Če pa bodo dosegle 10%, jih ne bomo mogli prenesti, je povedal poveljnik drugega ameriškega letalskega oddelka, general John Dawsonport.

V Združenih državah so od 1. aprila naprej izkopali za 23.000.000 ton premoga manj, kakor pa je bilo po programu določeno.

izročil eksc. De Bono, ki je bil navzoč pri slovesnosti s kvadrumvirom De Vecchijem. Slovesnost se je končala s pozdravom Kralju in Duceju.

Med pozdravi številnega zastopstva Gufa so dostojanstveniki odšli v cerkev sv. Franciška, da bi se udeležili slovesne žalne službe božje. Cerkev je bila odeta v žalno okrasje. Pred oltarjem je bil mrtvaški oder, ob katerem so imeli častno stražo višji častniki. Službe božje so se udeležili Balbov brat gr. uff. Edmondo, sestre, vdova Lina Balba ter sinovi in bratje Nella Quilicia. Dalje so bili navzoči eksc. Terruzzi v imenu vlade, kvadrumvira De Bono in De Vecchi, predsednik zbornice grof Grandi, podtajnik stranke Della Valle, ministra Cini in Pareschi, podtajnika Fougier in Arcidiacono, senator Romei-Longhena za senat, nemško zastopstvo z armadnim generalom von Loerzerjem na čelu, minister brez listine Rossoni, general Ivan Doro za eksc. Galbatiija, veliko generalov iz vojske, letalstva in milice, senatorji, nar. svetniki ter vse krajevne oblasti in dostojanstveniki. Igral je godalni orkester, pel pa cerkveni zbor. Po maši je nadškof msgr. Bovelli blagoslovil oder, na katerem je bil velik Ducejev venec.

Opolodne so obiskali dom Gila, veličastno zbirališče farrarske mladine, ki nosi ime po Linu Balbu, čigar kip so ganjeno pozdravili.

Doslej so doznali, da je bilo uničenih 26 sovražnih bombnikov, 11 drugih štirimotornih bombnikov je bilo sestreljenih v letalskih dvobojih, ko so skupine ameriških bombnikov skušale napasti oporišče ob atlantski obali. En nemški lovec je šel v izgubo.

Overovitev rojstva kneginje Marije Izabele

Rim, 28. junija. s. Predvčerajšnjim ob 16.30 so v kraljevi palači na Kvirinalu v navzočnosti Vel. Kralja in Cesarja ter kr. vis. kneza Piemontskega in vojvode Anconskega overovali rojstvo vzvišene visokosti kneginje Marije Izabele Savoia-Genova. Eksc. vitez velikega križa Carlo Scorza, tajnik fašistovske stranke in državni tajnik, je bil kot zastopnik Duceja za kronskega notarja, eksc. grof. vitez velikega križa Giacomo Suardo, predsednik senata, pa je bil za matičnega zapisnikarja. Za priči je Nj. Vel. vladar določil eksc. velikega admirala senatorja Dona Paola Thaona de Revela, mornariškega vojvodo in viteza najvišjega reda Sv. Annunziatete, ter eksc. markiza senatorja Guglielma Imperialija, kneza Francavillskega najvišjega reda Sv. Annunziatete.

Štiriletnica smrti prvega predsednika fašistovske in korporacijske zbornice

Rim, 30. junija. s. Predvčerajšnjim ob 4. obletnici smrti Costanza Ciana, prvega predsednika fašistovske in korporacijske zbornice, je predsedstvo zbornice položilo lovorojev venec pred pokojnikov kip v zborničnem poslopju.

Nemška počastitev Sardinije

Berlin, 30. junija. s. »Berliner Börsen Zeitung« prinaša na prvi strani članek, posvečen Sardiniji. V njem slika naravno bogastvo tega italijanskega otoka, članek sam pa izven v mogočno povzdigovanje ponosnega sardinskega ljudstva. »Če bo potek vojnih dogodkov to zahteval,« končuje člankar svoja izjavanja, »se sardinsko ljudstvo ne bo pomišljalo, prekositi samo sebe in se pokazati bolj ko kdaj na višini svojih izročil.

Zapleteni odnosi med angleško in jugoslovansko vlado v Londonu

Lizbona, 30. junija. s. Odnosi med angleško vlado in med namišljeno jugoslovansko vlado v Londonu so vedno bolj zapleteni. Voditelji raznih strank, ustanovljenih med Jugoslavo, ki so se zatekli v London, so se sešli 26. junija. Ker so pogajanja Milana Grola, da bi sestavil vlado, spodletela, so bivšemu kralju Petru svetovali, naj da nalog za sestavo vlade Miši Trifunoviču, voditelju radikalne stranke med Jugoslavo v Londonu.

Angleška vlada je v spore med Jugoslavo posegla z izrednim sklepom, da osvobodijo kneza Pavla, bivšega jugoslovanskega regenta, njegovo ženo kneginjo Olgo in dva sina iz konfinacije v nekem kraju Kenije, kjer so bili od julija 1941, ter da jih pošlje v Johannesburg v Južni Afriki.

Kakor znano, so agenti angleške vohunske službe v Belgradu povzročili dvorno revolucijo, ki je odstavila kneza Pavla in ga nadomestila z mladim kraljem Petrom, nakar je prišlo do spremembe vlade in do vseh znanih posledic. Od tega časa so kneza Pavla in kneginjo Olgo, ki je sestra vojvodinje Kentske, smatrali za angleška ujetnika. Ta polovična osvoboditev kaže, da ima angleška vlada zatrdno kak skrit namen.

Izmenjava straže v zveznem tajništvu stranke v Ljubljani

Ljubljana, 30. junija.

Tiskovni urad zveze fašijev sporoča:

S postopkom, določenim po tajniku stranke, je v ponedeljek, 28. t. m., ob 18 na sedežu fašistovske zveze pred plošče, kjer so vklesana imena slavnih mučencev, potekel resni obred izmenjave straže med ekse. Giuseppom Lombrossom, Visokim komisarjem za Ljubljansko pokrajino, ki prevzema tudi posle zveznega

tajnika, ter med odhajajočim zveznim tajnikom Orlandom Orlandinijem. Navzoči so bili člani zveznega vodstva in Ljubljanskega fašija, zastopniki rodbin padlih v vojni in za revolucijo ter zastopniki pohabljenec.

Pred slovesnostjo in po njej je ekse. Lombrossa obiskal sedež zveznega tajništva GILL-a, pokrajinskega Dopolavora, Ljubljanskega fašija, okrepčevalnice ter lista »Prima Linea«.

Novi mašnik, bod' pozdravljen!

Novomašniki bodo prejeli posvečenje v nedeljo, 4. julija — Nova maša na Kodeljevem, slavlje vseh Kodeljevčanov

Ljubljana, 30. junija.

Gospodje novomašniki, o katerih novih svetih mašah smo že poročali, bodo prejeli posvečenje 4. julija ob 7. zjutraj v stolnici.

Danes objavljamo še njihove pridigarje: Avgustin Alojzij (Radovljica), nova maša 18. julija v Novem mestu; pridiga g. dr. Andrej Snoj; Slapšak Božidar (Radovljica), Ljub.-Siska 11. julija, pridiga g. p. Florijan Ramšak; Lokar France, Vinska gora 11. julija, pridiga p. dr. Tomaž Kurent; Bržant Valentin (Škofja Loka), Ljubljana, uršulinska cerkev 11. julija, pridiga g. Janez Veider; Kmet Janez, Sela pri Šumberku 11. julija, pridiga g. kaplan Kunstelj France; Ostrožnjak Janec, Vinica 11. julija, pridiga g. župnik Pokorn Jože; Gole Jože (Dobrič), Ljubljana, Sv. Peter 11. julija, pridiga g. župnik Alojzij Košmerlj; Perčič Jože, Šmarje pod Ljubljano 11. julija, pridiga g. kan. dr. Janec Kraljič; Šink Matija (Škofja Loka), Žalna 11. julija, pridiga g. Stanko Grims; Ferdin Janec (Stara Loka), Ljubljana, Leonišče 11. julija, pridiga gosp. prof. dr. Janko Kotnik; Poldo Anton (Gorje), Videm-Dobrepolje 11. julija, pridiga g. kaplan Janec Lavrh; Škoda Melhior, Čatež pod Zaplacom (Mela Loka) 18. julija, pridiga g. župnik Ignacij Škoda; Perčič Stanko (Zelmalje), Ljubljana, Selo 5. julija, pridiga g. kan. dr. Janec Kraljič; Seljak Vojko (Žiri), Zaplana 11. julija, pridiga univ. prof. dr. Ignacij Lenčec; Golob Peter (Naklo), Dobrepolje 18. julija, pridiga Franc Golob; Povše Leopold (Zuzemberk), Novo mesto 11. julija, pridiga gosp. prior Valerijan Učak; Šega Vincenc, Grahovo pri Cerkljici 11. julija, pridiga g. msgr. Matija Škrbec; Kastelic Franc, Št. Lovrenc ob Temenici 11. julija, pridiga g. univ. prof. dr. Andrej Snoj; Lavrič Ciril (Zabnica), Ljubljana, Marijino Oznanjenje 11. julija, pridiga g. župnik Janec Klemenčič; Zorman Viktor (Velesovo), Polhov Gradec 11. julija, pridiga g. župnik Ivan Vilfan; in Kera France (Velesovo), Hrinje 11. julija, pridiga g. župnik Stefan Horvat.

Prosimo Boga, naj jih obilno blagoslovi in naj mu bo prijetna njihova prva daritev.

Nova maša salezijanca g. Urbaneka Jožeta se je razvila v lepo cerkevno slavlje vsega Kodeljevega.

deljevega. Že na predvečer se je zbralo pri mlajših pred cerkvijo mnogo ljudi, zlasti mladine, da izkažejo novemu maziljencu Gospodovemu veliko ljubezen do njega in do tistega, ki ga on kot mašnik predstavlja, in da ga dostojno sprejmejo v svojo sredo. Ob pol osmih se je pred zbrano množico Kodeljevčanov ustavil voz, iz katerega je stopil novomašnik s svojim spremljevalcem. Po pozdravnem govoru g. ravatelj Jurčaka in po prisrčnih, iz srca prihajajočih in ne ponarejenih pozdravskih fantov — gojenec Mladinskega doma, so bile v cerkvi slovesne pete litanije z blagoslovom. Po končanem obredu v cerkvi je šel gospod novomašnik med svoje bivše gojence, ki so ga prosili, naj on, posrednik med Bogom in ljudmi, moli za njihove vzore in za njih zmage.

Včeraj dopoldne pa je bila okusno okrašena cerkev sv. Terezike skoraj premajhna za množico vernikov, ki jih je privabil čar in blagoslov prve svete daritve. V slavnostnem sprevedu so novomašnika spremljali ministrantje, duhovni sobratje in svatje. Pred svetiščem so mu mladinci izročili križ, ki naj zanj ne bo znak trpljenja, ampak simbol zmage.

Ko je novomašnik stopil v cerkev, je s kora zadonela že sto let stara, a še vedno tako lepa in tako priljubljena Riharjeva »Nova mašnik bod' pozdravljen«. Ko pa je mašnik prišel pred oltar, so zapeli »Pridi sveti Duže, nakar je stopil na prižnico slavnostni pridigar g. dr. Volčič. V globokih in izklesanih besedah je očital dolžnosti in pravice novega božjega služabnika.

Nato je pristopil k oltarju g. novomašnik in ob asistenci opravil prvo sveto daritev. Cerkevni zbor se je posebej pripravil in poskrbel, da je bila glasba na prvi takšni slavnosti v tej cerkvi res veličastna. O spremljevanju orkestra so izvajali Premrlovo »Missa s. Stanislav« in več drugih pesmi. Pri darovanju okoli oltarja so delili podobice — spominke na novo mašo.

V takšnem razpoloženju je Kodeljevo praznovalo ta veliki praznik. Čeprav so Kodeljevčani sprejeli g. Urbaneka v svojo sredo kot njihovega rojaka in z vsemi močmi pomagali,

Sodba v procesu A. Čekade in tovarišev

Pred vojaškim vojnim sodiščem je bila ponedeljkova razprava dopoldne določena zasliševanju 14 obtožencev. Obširno in izčrpno je bilo zaslišanje glavnega obtoženca trgovca Andreja Čekade, ki je trajalo nad dve uri. V glavnem je zanikal krivdo in v razbremenitveni navajal razne poslovne momente, da je njegovo poslovanje odgovarjalo zahtevam od Visokega komisarja izdanih predpisov. Prav tako je bilo obširno in poslovno zanimivo zaslišanje trgovcev z usnjem Jakila Emila in Jakila Marka, ki sta bila v tesnih poslovnih stikih z glavnim obtožencem. Dopoldnaska razprava je bila ob 13 prekinjena, ko je bilo končano zaslišanje obtožencev ter se je ob 16 nadaljevala, ko je sodni dvor zasliševal nekatere, za proces važne priče, v prvi vrsti finančne kontrolne organe, ki so prišli na sled Čekadovim manipulacijam z usnjem ter so pri strogo izvedeni reviziji odkrili tajne zaloge usnja, živil in tobaka.

Ponedeljkova razprava je bila ponovno ob 20.30 prekinjena ter se je včeraj, na praznik sv. Petra in Pavla, nadaljevala že zgodaj dopoldne. Po govorih vojaškega državnega tožila in branilcev se je sodni dvor ob 10.30 dopoldne umaknil na posvetovanje, ki je trajalo do popoldne.

Za Čekadov proces in njega izid je vladalo v ljubljanski javnosti veliko zanimanje. Zato se je včeraj proti popoldnevu zbralo v nekdanji porotni dvorani, kjer je bila razprava, mnogo občinstva, da so prisostvovali razglasitvi sodbe. Sodni dvor je točno popoldne vstopil v dvorano. Med grobno tišino je g. predsednik v navzočnosti ostalih sodnikov prečital sodbo.

Čekada Andrej je bil v smislu obtožbe obsojen na 11 let zaporov in 160.000 lir zaradi kopičenja blaga z namenom, da ga odtegne normalni uporabi, da povzroči na trgu pomanjkanje blaga in dvig njega cene, to je zaradi kršitve uredbe Visokega komisarja od 24. oktobra 1941., zaradi opustitve prijave živil v smislu uredbe Visokega komisarja od 27. junija 1941., zaradi kršitve uredbe glede zbiranja izdelanih kož od 11. septembra 1941., zaradi kršitve uredbe o maslobohu od 16. julija 1941. (gre za 95 kg olivnega olja) in zaradi kršitve uredbe o tekstilih od 8. novembra 1941. (3278 m manufakturnega blaga) ter naposled zaradi kršitve uredbe o soli in tobaku od 24. septembra 1942.

Vončina Julij, rojen 22. aprila 1910, na Jeličevrhu (Logatec), trgovec v Ljubljani, na 3 leta zaporov in 50.000 lir denarne kazni zaradi kopičenja blaga in neupravitve 3278 m manufakturnega blaga.

Jakil Emil in Jakil Marko, vsak na 7 let zaporov in 100.000 lir denarne kazni zaradi kopičenja blaga in kršitve predpisov o zbiranju in prodaji izdelanih kož.

Novak Jernej, rojen 22. avgusta 1898, v Svibnem, stanujoč v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 20, zaradi kršitve uredbe o soli in tobaku od 24. septembra 1942. na 2 leti zaporov in 4000 lir denarne kazni. (Gre za 232 kg tobaka, ki je bil zaplenjen Andreju Čekadi). Ostali obtoženci, ki so bili zapleteni v afero z usnjem, so bili obsojeni na manjše zaporne in denarne kazni.

Sodišče je hkratu pravomočno izreklo zaplenitev vsega pri obtožbah najdenega blaga, ki predstavlja velikansko vrednost, najmanj nad 2 milij. lir. K ponedeljkovemu poročilu pristavimo, da je bila pri Čekadi zaplenjena mast, ki ni spadala med živila, marveč med industrijsko mast ali mazilo.

Izdajanje nakaznic za tekoča goriva in maziva

Urad za civilno motorizacijo Visokega komisariata opozarja, da začeni s 20. julijem t. l. dalje morajo biti prošnje za nakazovanje tekočega goriva in maziva za motorna vozila in za industrijske namene, predložene temu uradu do vsakega meseca. Prošnje, ki bi bile predložene po tem datumu, se ne bodo upoštevale.

Verd pri Vrhniki bo dobil vodovod

Verd, 30. junija.

»Vrhnika prečudni kraj,« tako je opeval naš kraj naš slavnj rojak Ivan Cankar. Ni opeval le Vrhnike kot trga, temveč zlasti lepo okolico, ki jo no naravnih krasi in svojstvenosti lahko primerjamo z marsikaterim letoviškim krajem. Kje najdete lepši sprehod kot prav po idilični poti ob Ljubljani k izviru? In na vsej poti ti povedo, če le povprašaš koga, da si na Verdu, na lemem Verdu.

Ni naš namen, da bi poveličevali lepoto našega kraja, saj ta bo ostala brez hvalisanja in brez tega bomo še prav tako radi ob prostem času pohiteli tja pod gricko, kjer šumi voda in kjer se tako razvedriš; danes le nekaj stvarnih vrstic o potrebi našega lepega kraja. Že skoraj 16 let gradimo v našem kraju vodovod, ki ga v resnici zelo potrebujemo. Vodo bodo zajeli nad vasio v ozdu pod železniško progo. Že davno so ugotovili, da je tu dobra pitna in zdrava voda; začeli so tudi že z deli, vendar so tako počasna, da bi morali kmalu obhajati kak jubilej te gradnje. Zadnje mesece na so dela snet oživila in vsi upamo, da bodo vodovod vendar kmalu že dobili. Pri delu je trenutno zaposlenih le 6 delavcev. Ker pa pridne roke mnogo narede, upamo, da bodo merodajni dela še pospešili in tako izpolnili želje vseh vaščanov.

Ribnica

V zvonik cerkve v Nemški vasi je v soboto popoldne udarila strela, raznesla strelovod in vdrla v cerkev, kjer je razbila dva podporna stebra, obenem pa poskovala tudi notranjost. V tem času sta bili v cerkvi dve ženski ter je od strele okrušeni kamen zadel Nežo Česarkovo iz Nemške vasi ter ji povzročil na nogi globoko rano.

Vrhnika

Vsi naročniki »Slov. doma« na Vrhniki in okolici (vasi, ki spadajo pod področje vrhniške pošte) naj sporoče upravi našega lista vse pritožbe zaradi neradne dostave lista na dom. Po možnosti naj navedejo tudi dneve, ko časopisa niso prejeli.

Listki iz ribniške preteklosti

Ribničani so že od nekdaj radi pomagali pogorelcem in drugim nesrečnikom

V 19. stoletju so bile požarne nesreče zelo pogoste. Marsikatero vas so uničile. Ogenj ni uničil samo hiš in gospodarskih poslopj, temveč ponekod tudi ves pridelek in obkole, da so bili pogoreleci navezani na darove, ki so jih zanje pobirali po večjih farah. Novica o požaru se je razširila od vasi do vasi in so ljudje prostovoljno prisostvovali na pomoč, v oddaljenejših krajih pa je poskrbel za zbiranje oblast, včasih svetna, navadno pa duhovska.

Tako je bilo l. 1822. oznanjeno Ribničanom: »... Šlesenske na Gorenjskem okol 150 hiš je pogorelo — vse so v ognju sgrubili — zato im od vseh strani ljudje pomagajo. Sato ste tudi vi prošeni dans teden po Lytanih k ofru pridit in sleherni po soim premoščinu pomagat...«

L. 1849 je večja požarna nesreča prizadela Gorenjsko ter so za pogorele vasi zbirali tudi v Ribnici... — »Slisali ste, de so pogorele Moste pri Komendi, Kokriza in Rupa pri Kranju. Shkoda je strahno velika, ker niso le hišbe pogorele, temozh tudi shivesh in obkole; in le malo jih je bilo savarvanih v bratovšini sv. Florjana. Torej ste naprošeni, de tim sromakam po svoji mozhni in po kreshanski milosti pomagateg. Torej se bodo prihodno nedelo v ta namen almoshne po zerkvi poberali in kar kteri vterpi naj meshnarju na taler poloshi, ki bo pri prvi, in deseti mashi in pri navku te almoshne poberal. Pa vas tudi pri ti priliki opomnimo, de se tudi vi v to bratovshino dajte sapisati, ker plazhila vsakoletne so majhne, pomozh v sili pa velika.«

Naslednje leto 1850. so se požari ponavljali, bilo jih je več in celo večjih. Bridkosti so ljudi zbližale, kajti vsak je trepetal, češ to lahko jutri tudi mene zadene ter bodo drugi meni pomagali. Tako so Ribničani tega leta pomagali celo nesrečnim Poljakom...

... Od dneva do dneva beremo letas smeram le od ognja in ognja in enakih nesrežh; smeram dobivamo tudi dopise sa pogorelce almoshen prositi. Spet na Poljskim v velikim mestu Krakovo vezh od 300 hiš pogorelo, in shkoda je neisrezeno velika. Sa te pogorelce se bodo tedej dans teden spet po navadi almoshne po cerkvi poberali in ste spet naprošeni tudi tem sromakam po svoji mozhni pomagati... Pa tudi vas opomnimo, ne samudite tudi vi ne se savarvali sej enake nesrehye tudi nas samorejo sadeli.

Požar ni bil edina nesreča

Razen požarov so stiskale ljudstvo še druge nadloge ter ga silile, da se je zatekal po pomoč k bližnjemu. Zaradi slabe letine je mnogim krajem grozila lakota. Zopet je bilo potrebno zbiranje...

»Se vam ošnani, de prebivauzi Komesije is Krupe se v velikih potrebah in lakoti snadejo. Sato tudi duš. oblast in Skofija vse virne opomina, de bi im v leti nadlogi pomagali, kar je tud dolshnost vsakiga dobriega kristiana, pomaga, kar kol je niemu mogozhe. Vsaki dar bodi al v shitu al v dnarjih se bo sa lete obrnil...«

Darovali so v nedeljo pri maši pri darovanju, darove v žitu ali v drugem blagu so pa prinesli v grad, odkoder je bilo poslano naprej. Zavedali so se, da bo najbolj pomagano revežem, ako bo pomoč hitra:

... pa kdor samore kej dat, nej nikar ne odlasha, kir potreba hitro pomozh poterbuje in se she konz tega tedna bo naprej poslalo, kar bo prejetaja...«

Včasih pa so naprosili enega ali dva moža, ki sta šla po fari od vasi do vasi ter nabirala:

»Tudi se vam ošnani, de ljudi Ambrushke in

Hinjske fare so savolj slabe letine v velikem pomanjkanji. Sato bota ta leden na povelje Novomeske Kresije dva mosha po fari hodila in dobrovoljne darove poberala, dajte kar morte, al v dnarji al shita al krompirja ali kaj drusiga...« (1834.)

Kuge, lakote, vojske — reši nas...

Za drugimi nesrečami pa se je pojavila najhujsa šiba božja — nalezljive in nevarne bolezni. Duhovniki so narod vabili, naj s pobožnostmi zadosti za pregrehe, naj nastopi pot k poboljšanju, da se izogne strašni kazni...

... ena kušna bolešen, is imenam kolera, k' je na Rusouskim inu Polskim dosihmal bla, se je tud na Ogerskim perkašala, sraun kir dushelska gosposka shri, kar je mogozhe, deb se le ta bolešen ne resshirala, nam je vsem perporozhenu in je nasha dolshnost molit, de bi vsmileni Bog leto shibo od nas odvnil, sato bo dons teden, in potem she due nedeli ob 9. uri S. Reshne telo vun postauleno, in potem h konzhu molitu in Shegan. Tudi popoldan po Lytanih se bo vednu sanaprei koker po velki mashi leta molitu odpraula. Molimo s' andohtio, de bo nasha molitu vshlishana« (1831).

Varujte se in pazite na zdravje

Bolezni so se širile. Nastopiti je morala svetna oblast, da je ljudi poučila za vsak primer. Navodila je ljudstvo poslušalo zopet s prižnice:

... od kresije nam je narozheno, de, ker se kushna bolešen kolesa she tudi v nashid blishnih krajih prizhenja, vam tudi osnanimo, se kar je mogozhe varvati, de sami te bolešnji v svoje kraje ne sanesete. Torej ne hodite po kupzhijah v take kraje, kjer je ta bolešen, ker veste kako teshko jo je odpraviti, kadar se kashniga kraja

poprimo. Varite se pa tudi nesdravil jedi in nesnage, po kterih se ta bolešenj dostkrat prizhne...«

Slabo, nenravno in pokvarjeno življenje ljudi je prikljalo kot kazen nase hude bolezn:

... Posebno se pa varite ponozhvanja, jese in kletve, nezhistosti in rasujsdanosti, pijanosti in poshreshnosti, savolj kterih pregreh Bog suet s to strashno shibo tako teshko shtrafuje...«

Vsaka hiša si mora za prvo pomoč pripraviti domačih zdravil.

... Pripravite si k hishi kashnih komilz, ali melise, metize in kafuraniga shganja, de sa prvo naglo shlo kako pomozh pri rokah imate in posh-lite vselej naglo po sdravnikah...«

... Pred vsim drugim pak si prisadejavmo š resnihno pokoro sveto boshjo jeso potolashiti, ino Boga serzhno molietti, de zhe je njegova sueta volja, to strashno shibo boshjo od nas odvnerne. In v ta namen bomo ta teden po Angelovi nedeli tudi skos 8 dni vsaki dan zjutro ob 6. shegnano masho imeli...«

S Stajerskega

V Lahoncih pri Sv. Tomažu blizu Ormoža je požar upepelil domačijo Maksa Meška, nečaka pisatelja Ks. Meška. Stanovanjsko hišo so rešili, pač pa so pogoreli gospodarski deli z vsem orodjem.

V Ključaroveh pri Ormožu je umrl v najljepši dobi Stanko Cankar; zapuščala mlado ženo, s katero se je poročil šele pred tremi meseci. Nesreče v Celju. Z lipo, na kateri je nabirala cvetje, je padla 50letna Franciška Hribnik in si zlomila ključnico. — S češnje je padla 57letna Terezija Cvikelj in Zelčeznega in si zlomila nogo. — 26letni Ivan Brožmak si je pri cepljenju drv odsekal dva prsta. — V tovarni za steklo v Rogatcu se je hudo oparil delavec Rok Štrajn. — Na celjskem kolodvoru je prišel 27letni Jakob Poljšak iz Brežice pod kolo vagona, ki mu je odrezalo dva prsta na roki.

S. S. VAN DINE

51

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Da, sédel sem za majhno pisalno mizo pri obelisku, ko je stric Ben odprl vrata. Slisal sem, da je nekaj dejal Brushu, in vstal sem, da ga pozdravim. Bilo je tedaj precej temno... zato ga nisem videl prej, dokler ni bil že v dnu stopnic.«

»Pa potem?«

»Vedel sem, da je Kyle imel namen ogledavati si nove predmete in sem se zato odstranil. Odsel sem v Metropolitanski muzej...«

»Je bil vaš stric običajne volje, ko je stopil v muzejsko dvorano?«

»Nekako takšno kakor vedno. Morda se je držal nekoliko kisto. Zjutraj nikdar ni bil posebno dobre volje. To pa ni pomenilo nič nenavadnega.«

»Ste takoj odšli, čim ste ga pozdravili?«

»Tako. Šele tedaj sem namreč videl, da sem se bil tako dolgo zamudil pri tistem papirusu. Zato sem pohitel. Vedel sem tudi, da je stric prišel tja zato, da se z dr. Blissom pogovori o neki precej važni stvari, in ju zato nisem hotel motiti.«

Vance je prikal, ni pa dal niti najmanjšega znaka, iz katerega bi se dalo sklepati, da Salvtru verjame oziroma ne verjame. Sedel je dalje na svojem stolu in leno kadil, a njegove misli so očitno blodile nekje daleč.

»In ko je dvajset minut pozneje prišel Scarlett v muzejsko

dvorano,« je nato pripomnil Vance, »je vašega strica že našel umorjenega.«

Salvetra je stresel mraz.

»Zdi se, da je bilo tako,« je dejal tiho. »A mene to prav nič ne briga! Res, pa če verjamete ali ne,« je še pripomnil odločno. »Bežite no, nikar ne pretiravajte!« ga je mirno opomnil Vance. »Ne gre za to, če jaz to verjamem, ali ne verjamem. Lahko si izberem še tretjo možnost, namreč, da se na to pozvižgam.«

»Le pozvižgajte se in pojdite k vragu!«

Vance je ponosno vstal in hladen smehljal se je poigral na njegovih licih, smehljal, ki je bil še dokaj učinkovitejši, kakor pa smehljal iz jeze.

»Ni mi všeč način vašega govorjenja, gospod Salveter,« je počasi spregovoril.

»Kaj! Salveter se je s stisnjenimi pestmi pognal proti Vanceju, a ta je brž odskočil kakor maček in zgrabil Salvetra za roko. Potem se je zasukal na desno in zavrnil Vanceja roko, da je ob bolečini kar padel na kolena. (Takrat sem se spomnil, kako je bil Vance rešil Markhama pred naskokom v uradu Okrožne uprave, ko so obravnavali Bensouov umor.)

Heath in Hennessey sta skočila bliže, Vance pa je z drugo roko, ki jo je imel še prosto, odklonil njuno pomoč.

»Bom že sam opravil s tem srboritim gospodom,« je dejal, nato pa vzdignil Salvetra in ga posadil nazaj na stol. »Malo šole o lepem vedenju je dobro,« je šaljivo pripomnil. »Zdaj pa vas prosim, da mi tako, kakor se spodobi za omikanega človeka, odgovorjate na moja vprašanja, sicer bom primoran, da dam zapreti vas in gospo Blissovo pod sumom, da sta zapletena v Kylejev umor.«

Salveter je bil zdaj čisto krotek. Gledal je svojega nasprotnika nekam smešno osupnjeno. Potem pa se je zadelo, da so Vancejeve besede le prodre do njegovih možgan...

»Gospo Blissovo...! Ona pač nima ničesar opraviti s tem, vam rečem! Čeprav so bile te njegove besede zelo živahne, so bile vendar spustljive. Pripravljen sem priznati zločin, če bi to lahko njo rešilo...«

»Ni vam treba biti tak kavalar,« mu je odvrnil Vance in znova sédel ter mirno, kakor po navadi, kadil svojo smotko. »A povedali bi nam morda lahko, zakaj nam tedaj, ko ste prišli v muzej in ste spoznali, da je vaš stric mrtev, niste rekli, da ste bili ob desetih z njim skupaj?«

»Bil sem... bil sem preveč zhegan, preveč je dogodek učinkoval name,« je fecljal. »In bal sem se. Morda mi je nekaj reklo, naj se varujem. Ne znam si tega razložiti, res ne. Vem, da bi vam moral to povedati, vem... toda...«

Vance mu je šel na pomoč.

»Pa se vendar niste hoteli izpostavljati v nevarnost zaradi zločina, ki ga niste zagrešili. Da... da, prav gotovo ne. Bolje bi bilo počakati in se prepričati, če vas je bil kdo videl... Toda, ali ne uvidite, gospod Salveter, da bi bilo, če bi bili priznali, da ste bili ob desetih skupaj s stricem, to za vas razbremenilno?«

Salvetra je prevzela žalost in še preden je utegnil odgovoriti, je Vance že nadaljeval:

»Pustimo vendar vse te pomisleke ob strani. Povejte mi raje, kaj ste delali v muzeju od pol desetih do desetih?«

»Saj sem vam že povedal,« Salveter je bil ves razburjen in zhegan. »Primerjal sem nek papirus izza osemnajste dinastije, ki ga je dr. Bliss pred nedavnim našel v Tebah, s Sennacheribovimi zapiski, ker sem se hotel prepričati o nekaterih mestih, če so bila prej pravilno prevedena...«

Pogovor z Lojzetom Perkom, ilustratorjem

»Martina Krpana«

Notranjska, čudna in lepa deželica, kraj samosvoje trstih, a dobrih ljudi. Na pol kraški svet, s ponikalnicami in tremi svojevrstnimi posebnimi: presihajoče cerkniško jezero, Križna jama in — človeška ribica. Planjave porasene s brinjem in borovcem, značilni znaki prebivanja ravninskega sveta v kraško gmoto. Tam je Loška dolina, »srce Notranjske«, ki jo varjuje Križna gora z znamenito romarsko potjo, Javornik in Snežnik. In Notranjska nam govori: »Nekoč, čas je brez važnosti, ker je dvignjen v simbol, sem rodila slavne junake Martina Krpana, rodila in vzgojila. Ni umrl, je večno živ. Nihče drug kot sam France Levstik mu je dal nesmrtnost. Da, Krpan živi in postaja vtlesitev neke velike duše in ideje.«

In v tej Krpanovi zibelki je bil ziban tudi slikar Lojze Perko in kot njegov rojak najbolj poklican, da Krpanovo slavo in usodo izrazi tudi v pčdbi. Kajti pri Krpanu ne gre samo za ilustracijo dejanja in zgodbe, treba je zajeti značaj in nianse tiste duše, t. j. pokazati duhovno središčno plat tistega kraja in človeka. Šele potem zagledamo pred seboj resničnega Martina z Vrha in razumemo, kaj nam hoče in more povedati. Perkov Krpan je izšel (bibliofilska izdaja Slovenskega knjižnice) in mislim, da ga je lahko vsak resnično vesel. Vesel kot resnično lepe izdaje in še kot dokumenta in spomina časa, ko smo se s tako ljubeznijo in pravo notranjo potrebo oklenili naših starih, velikih vrednot. Založba in slikar sta storila veliko kulturno dejanje, ki ga moramo znati ceniti.

Ob izidu Krpana sem poiskal slikarja Perka v tiskarni, kjer se je pravkar podpisoval na bibliofilske izdaje. »E, čemu neki bi bilo še to treba,« je zagodnjel, ko sem ga poprosil, naj mi kaj pove za časopis. »Saj je kajga zunaj. To naj ljudje pogledajo, pa bodo vedeli, kar jih zanima.« Potlej se je pa le vdal in mi povedal, to in ono iz svojega zanimivega iz pretega življenja, ko sva se sprehajala pod arkadami »mesarskih žal«. Perko je zanimiv fant. Govori z neko notranjo ihto, kratko in presekano, kot bi neprenehoma iskal boljši in globlji izraz, oči pa mu nemirno begajo po predmetih naokrog, da takoj vstane fant je poln dinamike in napetosti, ki se mu sprošča v umetniških zamovah in delih, ki pa spričuje tudi o njegovi težki življenjski poti in borbi za dosego postavljene cilja. Hkrati pa je ves preprost, nenarejen in — kar je redkost v svetu umetnikov — pravilno skromen do svojih del in pravičen v oceni drugih. In tisti »drugi« napram njemu? Toda Perko je korajžen. Precej je že naredil in še več obeta. Ne mečimo nekoga, ki je dober slikar, pa še nima »akademije za sabo«, kar enostavno zaradi tega med obrtnike in »solidne« sušmarje, kar sem bil slišal pri nekem od »loha«.

(Da tudi med mladimi literati obsojajo literata brez »univerze«, posebno v zadnjem času — je znana stvar. I seveda: kako pa naj piše človek, ki mu bogovi niso naklonili diplome in ko je pri nas v kritiki in drugod vladalo prepričanje, da se je za genija moči izučiti kakor za profesorja, odvetnika ali kleparja.)

Torej Lojze, kaj veš povedati iz svojih zgodnjih let?

»Kaj? To, da sem bil rojen pred toliko in toliko leti v Ložu, da nas je bilo 16 otrok in da je bila naša družina revna ko cerkvena miš na veliki petek. Brez hvale omenjam, da smo bili otroci vsi talentirani, toda še misliti ni bilo, da bi bil mogel iti kateri študirat. Kot smrkolinski pobič, sem bil nekoč »sunil« svinčnik in šel ves nestrepen slikat krave. Takrat se je začelo. Veliko sem risal, z dvajsetimi leti pa vse te svoje risbe — prodal in začel pomagati staršem. O moja rajna mati, ki je še zmerom nepozabljeno ljubim kot nikogar, je veliko trpela, da smo mogli jesti! — Kasneje sem šel k vojakom. Takrat mi je tudi mati umrla. Nato pa sem se le nekako zrinil v Ljubljano in tudi nekako preživel, ko sem obiskoval kiparsko šolo na Tehniki pri prof. Kralju in prof. Severju in jo kot 27-letni »možak« absolvirat. Po očetovi smrti sem odšel v Solijo in na tamkajšnji slikarski akademiji z odliko napravil sprejemni izpit. V šoli sem bil našel polno pomoč in razumevanje. (Njegov kolega iz Solije mi je povedal, da je bil Perko v šoli kot risar-portretist na prvem mestu.) Ko sem se nato preselil na akademijo v Zagreb, me je pred končanim študijem zajela vojna. Po prihodu v Ljubljano sem razstavil skupaj s Slovenskim likom in vsa svoja dela prodal. To je bil moj prvi večji uspeh. V solonu Kos sva nato priredila razstavo s prijateljem, izbornim akvarelistom, Pečaričem. Sam pa sem razstavil pri Obersnelu. Za moje »materialno« življenje je bilo važno, da sem lahko zmerom vse prodal.«

Kolikor vidim, si doma v portretu, pokrajini in zelo močan v kompoziciji oziroma točnej, v globoki združitvi pokrajine s človekom. Katere slike smatrate za svoja najboljša dela?

»Če bi hotel povedati svoje mnenje, bi v glavnem soglašal s mnenjem drugih, ki omenil Zibko (ta je zame najboljša, kar sem naslikal), Deklico z marjeticami, od portretov pa Pianista Toneta, Obraz notranjske matere, Janeza in Vikica. To je v svojem Umetniškem zborniku priobčil tudi Miha

Maleš. Pravo vrednotenje teh svojih del pa seveda prepuščam poklicnim in objektivnim kritikom.«

In tvoja zadnja dela?

»Do so predvsem ilustracije za Dularjevo knjigo Ljudje ob Krki in za Martina Krpana ter dve večji kompoziciji: Srečanja človeka s Kristusom in oltarna slika za farno cerkev v Cerkljici: Ljudstvo se zateka k Materi božji. Slikanje religioznih kompozicij mi je zelo blizu.«

Značilni za tvoje realistične slike — da si realist je takoj vidno — so mehki, skoraj bi dejal melanholični, resno umirjeni toni. Nekaj takega kot

Nabiranje zdravilnih in drugih rastlin v Dobrépoljski dolini

V velikolaškem okraju so že od nekdaj ljudje nabirali razna koristna zelišča in jih prodajali. Nabirali so zlasti te-le rastline: kresnice, arniko, lapuh, lipovo in bezgovo cvetje, bezgove jagode, brezgove listje, kumino, kamilice in tudi še nekatere druge rastline, n. pr. tavžent rože, sladke koreninice, hrastov mah itd. Vse te rastline so sušili na soncu, preden so bile zrele za prodajo. Kupovali so te suhe zdravilne rastline razni trgovci, največ pa je te robe kupil pred leti še umrl Sekundar iz Predstrug. Ta je imel majhnega konjička in je to robo kupoval po vaseh. Vozil je s svojim kljusetom v Ljubljano in je dalje prodajal s precej izdatnim dobičkom. Ta mož je kupoval od kmetov tudi fižol in laneno seme ter bil skoraj vedno na poti v Ljubljano. Nazaj grede je pripeljal kmetom sol v zameno za fižol, ali pa tudi razne druge reči, kar mu je kdo naročil. Danes je več trgovcev, ki kupujejo zdravilne rastline in jih dalje prodajajo.

Pred leti, to je proti koncu devetnajstega stoletja, so revni ljudje hodili kopat češminove korenine, katere so potem doma olupili in lubje posušili ter prodali. Tiste čase si lahko vsak čas našel kje v grmovju na možaka s košem na rami in rovnico pod pazduho, ko je šel kopat češminove korenine. To delo ni bilo ravno prijetno, zato ker je češmin bodeč in raste najraje kje med skalovjem. Kopač češminovih korenin je ubil dve muhi naenkrat: lubje je razmeroma še precej dobro prodal, okrog 10 krajcarjev en funt, obeljene korenine je pa imel doma za drva. Posebno v zimskem času so take korenine dobro razgrele peč.

Tudi češminove palice so sekali, domov nosili in jih obelili. To lubje je bilo veliko cenejše kot ono od korenin. Kopač korenin in češminovih palic še sedaj ni prenehalo, čeprav se ne vrši v taki množini kot nekdaj. Tu in tam se še vedno opazi, da kdo bel češmin.

Poprejšnje čase in tudi še današnje dni siromašni ljudje lupijo krstnikovo lubje, kakor se menda pravilno imenuje krljika. Ko na pomlad krljika postane muzevna in majjijo žnje pastirji piščali, začno tudi razni drugi ljudje hoditi v grmovje, kjer nasekajo ondi palice. Obelijo jih kar v grmovju na ta način, da najprej z nožem lubje zarežejo tako, da položi palico na koleno, potem nanjo nožem ostrino in palico tako vrti. Ko pride z nožem do konca palice, prime na debelejšem koncu za lub in ga od palice lepo odvije. Ko je les muzeven, se navadno rado odloči lubje od debela. Tako olupljuje palice, da nabere tega lubja za majhno butarico, ki jo zveže in nese domov. Doma lubje na soncu lepo posuši in ga potem lahko proda.

Robidovo listje je vrglo Dobrépolčanom milijone

Leta 1940. so pa začeli ljudje v Dobrépoljski dolini nabirati robidovo listje v veliki množini, tako da so dobili ljudje zanj v velikolaškem okraju več milijonov. Robidovega listja do sedaj niso še nikoli nabirali. Leta 1939. se je prvič začela kupčija s to rečjo. Robidovja je zelo veliko v teh krajih, zato so ga ljudje nabirali tudi zelo mnogo. Robidovo listje nosijo domov v vrečah in ga, ako je lepo vreme, suše doma na soncu, v gredem vremenu pa tudi na podstrešju ali na skednju in tudi na deri.

Za odkup robidovja je v raznih vaseh več trgovcev, ki ga kupujejo in potem prodajajo stlačenev v bafe veltrogovcem, ki ga potem odposiljajo v inozemstvo. Za nabiranje bodidega listja so si ljudje omislili posebne rokavice iz usnja ali pa iz klobučevine. Z njimi kar smukajo listje v nastavljenе vreče. Nekateri tudi opravljajo, da namesto robidovine nasumakajo in nemešajo vmes tudi leskovega listja, ki se v večjih množinah robidovja izgubi, posebno še, ker si je pač vsako posušeno listje podobno.

mol v glasbi. Čustvo ti je prvinsko. Kam težiš s svojo umetnostjo in kaj ti umetnost pomeni?

»Umetnost je zame vse. Največja pesem, ki mi jo življenje poje. Se neizbrusen zaklad, dan v mojo dušo. Da bi ga mogel čimbolj izoblikovati in izbrusiti, je moja prva težnja. Druga pa, da bi postal resnični slikar notranjske zemlje — moja mati ji je dejala dolina ljubezni — in njenega človeka. Postavil bi ji rad kulturni spomenik v slikarstvu, kakor ga ji je Cankar v književnosti. Koliko bom mogel to doseči, ne vem; bolehnost me precej ovira. Toda korajžo imam, zavedam se svojega poslanstva, ki sem ti ga omenil, in ponosen sem nanj. Nekatera življenjska razočaranja, ki so nujna kot povsod, me pa samo dvignejo in dajo novih sil. Če bi rad še kaj vedel, ti z veseljem ustrežem. Seveda samo osebnost. Pogovor za javnost pa naj bo s tem končan.«

Podaljšanje policijske ure na deželi

Eksc. Visoki komisar je določil z odredbo, ki bo objavljena, da se od 29. t. m. določi policijska ura v celi pokrajini na čas od 22 zvečer do 5 jutraj. Javni obrati in javna zabavišča se zaprejo ob 21.30.

Ljubljana

Koledar

Sreda, 30. rožnika: Pavel, ap.; Lucina, sveta žena; Emilijana, muč.; Ostijan, sp.
Četrtek, 1. malega srpana: Jezusova Rešnja Kri; Oliver, šk.; Teodorik, sp.

Obvestila

Rekolekcija za moše in fante z akad. izobrazbo bo danes ob ¼9 v križankah. Jutri jutraj ob ¼7 bo istotam sklepna sv. masa! — Vljudno vabljeni!

Peta sklepna produkcija Glasbene akademije ima na sporedu recitacije gojencev oddelka za igralsko umetnost. Spored obsega pesmi našega pesnika Prešerna in odlomke iz klasičnih dram. Nastop se vrši v sredo, 30. junija, v mali filharmonični dvorani. Sporedi bodo napredaj v Knjižgarni Glasbene Matice po 3 in 1 liro.

Obvezno cepljenje proti tifusu je v Ljubljani končano in se sedaj nadaljuje oddaja zaščitnih tablet proti tifusu vsem drugim, ki se še žele cepti proti tifusu. Kakor smo že objavili, deli mestni fizikat te tablete brezplačno od ponedeljka, 28. t. m., do ponedeljka, 12. julija, vsak dan od 8 do 9 v mestni ambulanci in pritičju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10. V časnih je mestni fizikat že večkrat priporočal in poudarjal veliko važnost tega cepljenja ter zato tudi upravičeno upa da bo ljubljansko prebivalstvo v velikem številu prišlo po zaščitne tablete zoper tifus in si s tem zavarovalo svoje zdravje pred to nevarno boleznijo.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 30. junija ob 18.30: »Stari in mladi.« Red Sreda.

Četrtek, 1. julija ob 18.30: »Skupno življenje.« Red A.

Petek, 1. julija: zaprto.

Opera:

Sreda, 30. junija: zaprto.

Četrtek, 1. julija ob 18: »Tiha voda.« Opereta. Red Četrtek.

Petek, 1. julija: zaprto.

Sobota, 3. julija ob 18: »Prodana nevesta.« Izven. Cene od 28 lir navzdol.

obrode maline, ki jih obirajo in nosijo v Ljubljano na trg ali izdelovalcem malinovec. Mnogi skupijo prav lepe denarce za maline.

Dobrépoljska dolina je dolina dobrot, pa tudi trdega dela, ki pa ga Bog blagoslovja s svojim blagoslovom in naravnimi darovi, vse za Dobrépoljčane, navezane na domačo zemljo in na domačo hišo. O vsem tem pa nam tako lepo piše pisatelj nove knjige »Etnologija velikolaškega okraja«, ki je izšla te dni v Ljudski tiskarni in katero si lahko naročite v Dobrépoljah na naslov Zbirka knjižnice »Etnologija velikolaškega okraja«. Izšlo bo 12 knjig. Naročbo toplo priporočamo.

Štiri stavbene parcele po 680 m² v Dobrépoljah poleg župne cerkve napredaj. Ponudbe: Kmetijsko društvo Dobrépolje.

Pogreb dveh žrtev strele

Ljubljana, 30. junija.

V ponedeljek je bil z žal na pokopališče pri Sv. Križu pogreb prve žrtev strele ob sobotni nevihti, 11-letnega Janeza Škerlja. Pogreba se je udeležilo mnogo prebivalcev delavske kolonije ob Cesti dveh cesarjev, kakor tudi pokojnikovih učencev. Mladi Janez Škerlj je bil v veliko veselje staršem, bil je zelo marljiv in nadarjen. Oče, ključavničar v tovarni »Satur-nus«, se je bil odločil, da bo dal svojega sina — edince študirat. Nameraval ga je letos vpisati v 1. razred gimnazije, ko je rajni dovršil 5 razredov osnovne šole z odličnim uspehom. Mladi Janez je kaj rad pomagal koscem in kmetom na travnikih, ko so kosili v bližini delavske naselbine, ter jim je po svojih močeh pomagal pri sušenju in spravljaju sena. V soboto je pomagal pri Avšičevih.

Druga žrtev strele, 47-letni Janez Avšič, je bil prav tako pokopan v ponedeljek. Na mrtvaški oder je bil položen na rojstnem domu v Sne-

berjih, od koder je nastopil zadnjo pot na pokopališče farne cerkve v D. M. v Polju. Pogreb je bil lep. Vsi vaščani in mnogi drugi kmetje iz okoliških vasi so nesrečni žrtvi izkazali zadnjo čast. Pokojnik je bil vdovec. Prvotno, ko mu je še žena živela, je prebival v Črnučah, kjer je imel skromno domovanje. Po njeni smrti se je preselil Janez Avšič k svojem bratu Jakobu v Sneberje. Brat Jakob je prevzel domaćijo. Skupaj z bratom in sestrami se je trudil za napredek svoje kmetije. V soboto so Avšičevi odšli na barjanski travnik, da bi popravili seno. Delo je šlo hitro od rok. Toda popoldanska nevihta jih je zelo ovirala. Nekateri so šli med nevihto vredit pod voh, naloženi s senom. Janez Avšič in mladi Janez Škerlj pa sta pod dežnikom vedrila ob veliki jelši, zraven katere sta stala tudi konja. Okoli 14 je udarila strela. »Počilo je kakor iz kanona,« so se ostali izražali po strašni nesreči. Strela je opazila tudi enega konja, ko je drugi ostal popolnoma nepoškodovan in se mu ni nič zgodilo.

Kolumb odkriva Ameriko

Ob vsem obrežju ni z morja opazil nobenega naselja, ni pa izključeno, da so obstajala, kajti ponekod so se izkrcali in našli sledove o ljudih in veliko kresov. Kolumb je bil mnenja, da utegne biti to otok, katerega Indijanci nazivljejo Bohio.

Vsi Indijanci, katere je doslej srečal, so pokazali velik strah pred plemenom Kaniba ali Kanima. O njem pravijo, da živi na otoku Bohio, ki je zelo velik. Kolumbu se zdi, da hodijo ti Kanibali ropat na Indijanske otoke in v njihove hiše, ker so Indijanci krofki in ne poznajo orožja. Razen tega meni, da Indijanci nočejo bivati na obrežjih predelih prav zaradi tega, ker je otok Bohio preblizu. Čim so Indijanci, katere je vozil s seboj, videli, da se armada obrača proti tej zemlji, so začeli trepetati iz bojazni, da jih bodo Kanibali podavili. Dejali so, da imajo Kanibali samo eno oko in pasje glave.

Kolumb je bil mnenja, da se Indijanci lažejo, pač pa je začel misliti, da utegnejo biti si osvraženi ljudje, ki podaniki velikega kana in da so mu Indijance dovažali v sužnost.

Mirno prodiranje.

Torek, 27. novembra. — Včeraj proti večeru je Kolumb prispel do rtiča, ki ga je bil preimenoval v Campana. Čeprav je bilo nebo jasno, veter pa šibek, in je imel v smeri vetra na razpolago pet ali šest dobrih pristanišč, se ni hotel približati kopnemu in tam vreči sider. Zato je vso noč ostal zunaj pripravljen, da bo potovanje nadaljeval, da ne bi v nedogled zavlekel dosege svojega cilja, ki si ga je bil zastavil. To je storil tudi zato, ker je vedel, da bi ga utegnili zapeljati mikavnost ter poželjenje po lepoti in svežosti tuj zemelj.

Veter je potegnil od severa, naka je Kolumb krenil v jugovzhodno smer, da bi pregledal obalo in odkril še kaj drugega.

In res je opazil na podnožju rtiča silno obsežno pristanišče in veliko reko, čez četrtil milje pa še eno reko, čez pol milje spet tretjo, čez pol milje četrto, potem zopet peto, čez eno miljo šesto in končno v enaki razdalji še sedmo veliko reko, oddaljeno od rtiča okroglo 20 km. Vse te reke so tekle proti jugovzhodu. Večina rek ima velika ustja, ki so široka in čista brez sipin in čeri, brez skalovja in bi brez nadaljnjega lahko služila kot pristanišča za ladje velike nosilnosti.

Ko je vozil dalje ob obali, je ob zadnji teh rek zapazil naselje, ki je bilo večje kakor vsa, kar jih je doslej našel. Videl je tudi veliko množico domačinov, ki so goli tekali proti obrežju, kričali in vihteli svoja kopja. Ker je hotel govoriti z njimi, je ukazal zvit jadra in vreči sidro, potem pa je proti kopnemu poslal čolnice svoje ladje in ladje Nina. Ukazal je, da ne smejo mornarji prav nič zalega storiti Indijancem in od njih tudi nič vzeti, istočasno pa je svojim ljudem dejal, naj jim podare nekatere tiste reči, ki so jih imeli s seboj.

Sprva so Indijanci pokazali očiten namen, da so pripravljeni postaviti se po robu belcem, ki so se hoteli izkrcati, ko so pa videli, da so se čolni približali kopnemu in da mornarji niso pokazali nobenega strahu pred njimi, so se z obrežja oddaljili. Tedaj so se od kristijanov, ki so menili, da bodo hostarji postali zaupljivejši, izkrcali le trije ter so začeli kričati v domačinskem jeziku (naučili so se bili nekaj izrazov od Indijancev, katere smo vozili s seboj), naj se nikar ne boje. Toda domačini so jo vsi popihali, da niti mlado niti staro ni ostalo v kraju.

Tedaj so trije kristjani stopili naprej in odšli v indijanske koč, zgrajene iz slame in enake oblike kakor tiste, ki so jih poprej videli. V njih niso našli žive duše, niti opreme niti nič drugega. Nato so se vrnili na ladje.

Opoldne so razpeli jadra, da bi jo mahnilo proti lepemu rtiču, ki se proti vzhodu zajeza v morje. Ko so prevozili pol milje v tem zalivu, je Kolumb na južni strani opazil edinstveno

pristanišče, na jugovzhodni strani pa nekaj jezikov čudovito lepe zemlje, pa tudi prostrano in rodovitno ravan, ležečo med grički in obdano od gor. Zagledali so mnogo koč in v njih veliko ljudi in potem dobro obdelano zemljo. Zategadelj se je Kolumb odločil, da se bo izkrcal v tem pristanu, da bi napletel s temi Indijanci razgovor in odnošaje. Takšen je bil ta zaliv, da bi moral zanj porabiti še bolj božneče hvalilne besede, kakor za vse ostale, katere je poveličeval doslej, in sicer zavoljo zemlje, ki ga je obdajala, zavolj milega podnebja in trgov, ki so bili tam. Pripoveduje čudovite stvari o milini zemlje in nasadih, o pinjah in palmah, ki rasto tukaj na valoviti ravnini. Čez dolino se zlivajo številni potoki, ki prihajajo z gora.

Ko sem z ladjami dospel nasproti voda v pristan na južni strani, sem našel reko, v katere ustje bi lahko zavila že kar galeja. Takšen je ta vstop, da ga ne zapaziš, dokler ne prideš v njegovo neposredno bližino. Lepota me je zvalila, da sem zavil vanj. Voda je bila po pet do šest sežnjev globoka. Nato sem na svojih čolnih nadaljeval pot po reki. Ljubkost in svežost te reke, bistrast vode, skozi katero si videl prav do dna, množica najrazličnejših palm, ki so bile večje in lepše, kar sem jih doslej našel, potem številna vrsta velikih zelenih dreves in končno ptiči ter bobnotno zelenje rastlinstva, vse to me je vabilo, naj bi se premislil in za vedno ostal tukaj. Ta dežela, prejasna kneza, je tako čudovito lepa in tako presegla vse znane ljubkosti in čare, kakor dan kraljuje nad nočjo. Večkrat sem svojim tovarišem rekel, da, čeprav se na vse pretege trudim, da bi Vašima Veličanstvom podal najvernejšo sliko, vendar ne najdem pravih besed, ki bi z njimi predložil vse, kar vidim. Resnično je, da sem obstal zaprepasčen sprčo tolikšne lepote, pa ne vem, kako bi to izpričal. Zato sem popisal pokrajine, njihovo drevje, sadeže, rastlinje, pristanišča in vse druge omembe vredne posebnosti tako, kakor sem pač mogel in znal. Vsi so mi zatrjevali, da je bilo drugače tudi nemogoče, saj je bila ena reč lepša od druge. Toda nehati moram v želji, da bi te kraje pogledali še drugi, ki znajo bolj govoriti in bolj popisovati.«

40.

Najstarejši brat je le stežka požrl njeno posmehljivo vprašanje, če je morda dravski vodoznik ali pohorski jezernik, ker je z njega vse curljilo. Nato ji je pomolil čudno korenino, ki jo naj osadi pod svojim oknom, kjer da bo poglajala, zazelenela in se razcvetela. Tako mu je dejal beli drovčar! Za opravljeno delo pa naj za plačilo izpolni svojo obljubo!

41.

Limbuška graščakinja je tedaj vzela korenino dravske rože ter si jo do dobra ogledala: »Vsadim jo! Dokler pa ne zazeleni in se razvije, tako dolgo boš kot moj ženin trohnel v temni ječi! Do smrti! — Res, nisem si mogla niti misliti, da si tak slepar! Ta odsekana korenina da bi bila korenina čudežne dravske rože! Poklicala je kroniškega hlapca ter mu velela zgrabiti ga.

42.

Odurni hlapec je najstarejšega brata vrgel v tako globoko grajsko ječo, da je bil v njej dan noči vedno enak. Šele zdaj je bridko spoznal, da bo delal za svoj bratovski greh silno pokoro.

»Imam zdrave oči, a nič ne vidim; sem še zdrave pameti, a bom v tej ječi kmalu bolj slep in nor, kot je moj najmlajši brat!« je skesano uvidel, a prepoznal —

»SLOVENSKI DOM« izhaja vsak delavnik ob 12. Urejuje: Mirko Javornik. Izdajatelj: inž. Jože Sodja. Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič, vsi v Ljubljani. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ljudska tiskarna, Kopitarjeva 6. Telefon 40-01 do 40-05. Mesečna naročnina 11 lir, za tujino 20 lir. — Posamezna številka 50 cent.

Požari na ladjah in boj proti njim

Gorečo ladjo je dostikrat mogoče rešiti s prostovoljno potopitvijo!

Ladijski požari, paj naj se pripete kje na širokem morju ali pa v pristaniščih, še celo v prejšnjih, mirnih časih niso bili redki, kaj šele zdaj, ko divja vojna po vsem svetu in se skoraj vsak dan odigra tudi na širnih morjih kak hujski spopad. Ladijski požari so zdaj, lahko rečemo, že kar vsakdanji dogodek, saj vselej, kadar bomba z letala ladjo zadene, prav gotovo na njej izbruhne večji ali vsaj manjši požar.

Posebno važno je vprašanje, kako zadržati ladijski požar v primeru, kadar je ladja zadržana v kakšnem pristanišču. V takšnih primerih je skoraj vedno mogoče ladjo rešiti, tudi če je vso objel plamen, dočim je v drugem primeru, to je tedaj, kadar izbruhne požar na ladji kje zunaj na odprtem morju, skoraj vedno treba računati s tem, da požar ladjo popolnoma uniči. Zelo važno je požar na ladji, ki je zadržana v kakšnem pristanišču, čimprej ugasniti, ker se po navadi v bližini še druge ladje, morda še dokaj dragoceneje kakor pa ladja, ki je na njej izbruhnil požar.

Če na ladji izbruhne požar, ni najvažnejše rešiti gornjega dela, tudi ne prostorov, v katerih so potniki, stolpov, na katerih so topovi in strojnice, ali pa razkošne opreme, ne,

najvažnejše je rešiti krn

t. j. tisti del ladje, ki je najgloblje pod vodo. Zgoraj omenjenim delom ladje sicer požar res preti s popolnim uničenjem, a tudi če vse pogori, se ladja kljub temu še ne bo potopila, dokler je krn nepoškodovan. Če pa se požar razširi tudi na ladijn krn, ta zaradi hude vročine razpade in ladja se mora potopiti. Poleg tega pa grozi tudi nevarnost, da se užge skladišče streliva in da ladjo razžene, ali pa tudi nevarnost, da se ladja hudo nagne, če ne celo prevrne. Tri četrtine vrednosti ladje predstavlja prav krn in je zato v primeru požara njemu treba posvetiti največjo pozornost.

Kako je bilo s požari na »Normandie«

V zvezi s tem bi bilo zanimivo malo pogledati, kako je bilo z zanimiva požaroma na veliki francoski čezoceanski ladji »Normandie« v New Yorku. Zanimivo je, da je drugi požar na tej ladji izbruhnil prav v trenutku, ko se je mudila na njej komisija, ki je preiskovala vzroke prvega požara, za katerega je ugotovila, da je izbruhnil po malomarnosti nekega delavca. Resnični vzrok obeh požarov naj bi bil v tem, da so bili vsi ladijski deli zgornji, čeprav so prej o tej ladji trdili, da ji ogenj ne more do živeti, ker da so vsi njeni deli nevinetljivi, tudi leseni deli, ki da so jih prevlekli s takšno snovjo, ki se je ogenj ne prime. Ta njena odpornost pred ognjem je bila tako rekoč le pogojna. Ladja je lahko prenesla vročino le do gotove stopinje, prenesla pa ni na primer vročine, ki jo proizvaja priprava za cinjenje. Če kdo s takšnim močnim ognjem količjak neprevidno ravna, se kaj lahko zgodi, da se užge tudi takšna snov, o kateri bi kdo morda mislil, da je sploh nevinetljiva.

Če hočeš ladjo rešiti, jo moraš potopiti!

Kadar izbruhne požar na ladji v kakšnem pristanišču, jo je mogoče rešiti le na en, sicer precej nasilen, a vendarle učinkovit način. Gorečo ladjo je v takšnem primeru treba — potopiti! Ogenj tako sam ugasne in tudi preneha nevarnost, da bi nastala na ladji eksplozija v skladišču streliva ali da bi ladja spričo prebrala vročine razpadla. Treba pa je seveda računati s tem, da pri takšni prostovoljni potopitvi ladje nastane na njej precejšnja škoda prav spričo dejstva, da je vso zalila voda. Uničijo se na primer električna napeljava, leseni deli, razno okrasje in drugo, a vse to predstavlja le malenkostno vrednost v primeru s spodnjim ladijskim trupom, stroji in orožjem, ki jih je na ta način vendarle mogoče rešiti. Stroji, orožje in drugi kovinski predmeti pod vodo ne trpe preveč in je škoda na njih zelo majhna, če takoj potem ko ladjo spet dvignejo, te stroje orožje in druge kovinske predmete očistijo in namažejo z oljem. Ladjo tudi ni posebno težko potopiti, zakaj vsaka ima spodaj odprtine, ki jih v primeru potrebe lahko naglo odpro, da skozi nje vdere voda v trup, ladjo

obteži in jo potegne pod morskovo površino. S takšno prostovoljno potopitvijo ladje pa se lahko prepreči, da bi se ladja nagnila na stran ali se celo prevrnila, kar je zelo važno pri nje-nem poznejšem dvigavanju. Mnogo lažje je namreč dvigniti ladjo, ki se je v pravilni legi pogreznila v morje, kakor pa tisto, ki se je najprej prevrnila in se potem šele potopila. Takšne težave imajo tudi pri »Normandie«, ki je postrani legla na morskno dno.

Primeri uspešnega reševanja gorečih ladij

Da je tak način reševanja ladij, namreč reševanja s prostovoljno potopitvijo, pravilen, kažejo številni primeri. Tako je na primer leta 1890 izbruhnil požar na ladji »Iphigénie«, ki je bila zadržana v francoskem pristanišču Toulonu. Navzlic največjim naporom požara ni bilo mogoče zadržati in poleg tega je grozila še nevarnost, da ladjo vsak čas raznese, ker je bilo v njej precejšnje skladišče razstreliva, do katerega spričo naglega razširjanja požara niti ni bilo mogoče več priti. Poveljnik pristanišča je navzlic strogim predpisom, po katerih se goreča ladja ne sme približati obali, ker je bilo tam blizu veliko skladišče razstreliva, na lastno odgovornost dal povelje zategniti gorečo

Škoda Združenih držav spričo nemirov v Detroitu

Buenos Aires, 28. junija. s. Iz Washingtona poročajo, da je podpredsednik Urada za vojno izdelavo v Združenih ameriških državah, Joseph Kenan, dejal naslednje:

»Mislimo, da sta dneva hudih nemirov v Detroitu, kar zadeva proizvodnjo letal, tankov, orožja in drugega vojnega blaga, stala Združene države več, kakor pa so izgubile spričo vseh stavk po vseh Združenih državah v prvih dveh letošnjih mesecih.« Pripomnil pa je še, da je bilo izgubljenih pri teh nemirih na milijone delovnih ur.

Kanada se hoče odtrgati od Anglije

Lisbona, 28. jun. s. List »News Chronicle« poroča iz New Yorka, da je poskusno glasovanje znanega Gallupovega zavoda pokazalo, da je skoraj polovica kanadskega prebivalstva, natančno 46%, izrazilo željo, da po vojni raztrga vezi, ki vežejo Kanado z Anglijo, tako da se iz Kanade razvije neodvisna država — ali pa se poveže z Združenimi državami.

Amerikanski general o porazu v Burmi

Buenos Aires, 28. jun. s. List »New York Herald Tribune« poroča, da se je general Stilwell vrnil s svojega potovanja po Indiji v Washington, da bi poročal o položaju v Burmi. Predstavniki tiska, ki so mu stavlili nekaj vprašanj, ko je zapuščal belo hišo, je odgovoril: V Burmi smo bili težko položeni, z eno besedo povedano: bili smo tepeni.

5 kg prahu poješ v svojem življenju

Na znanstvenem zavodu v Berlinu so izračunali, da vsak človek v svojem življenju požre povprečno pet kilogramov prahu. Teža tega zaužitega prahu odgovarja približno dvojni teži človekovih pljuč.

Običajni ljudje navadno nimajo dosti pojma o tem, kolikšne množine prahu so v zraku. Glede tega so naredili zelo natančne poskuse, na podlagi katerih so prišli do naslednjih spoznanj: Zrak nad gorami in nad morskimi površjem vsebuje najmanj prahu, kar navsezadnje ni kakšna posebna ugotovitev. Presenetljivo mnogo prahu pa je v ozračju nad mesti. Količina prahu pa je potem še v zaprtih prostorih, to se pravi po hišah! Človek bi včasih znorel, tako se mu je prav začel vsedati tudi na živce.

Pred nekaj meseci je geofizični zavod na vseučilišču v Leipzigu izmeril, koliko prahu vsebuje zrak nad tem nemškim mestom. Pri

ladjo v pristaniški dok. Tam jo je ukazal naglo potopiti. Uspeh je bil nepričakovan: ne samo, da ni prišlo do eksplozije, temveč je bila ladja celo rešena. Z lahkoto so jo potem dvignili in v petih mesecih povsem prenovili, tako da je spet lahko odplula. Da dviganje ladij, ki so bile potopljene v pristaniščih, ni zvezano z nobenimi posebnimi težavami, kaže tudi primer s križarko »Novara« v pristanišču Taranto. V nekaj mesecih so ladjo dvignili in kmalu nato je bila ta ladja, ki so jo pozneje Francozi prekrstili v »Thionville«, spet v najlepšem redu.

Na širokem morju je stvar težja

Težavnejša je stvar, kadar izbruhne na ladji požar kje na širokem morju. V tem primeru je treba razlikovati takšne požare, ki jih je mogoče pogasiti s gasilskimi pripravami, kakršne ima vsaka ladja s seboj, ter požare, ki jih ni mogoče zadržati s takšnimi gasilskimi pripravami. V drugem primeru je priporočljivo spustiti krn ladje nekoliko globlje v morje — seveda le toliko, da ladja ni v nevarnosti, da bi se potopila — potem pa z njo odpluti proti bližnjemu pristanišču, če je le količjak upanja, da bo lahko do tja priplula.

Med največje ladijske požare v pristaniščih v zadnjih letih spada tudi požar na ladji »Paris«, ki je žalostno končala leta 1939 v pristanišču Le Havre. Ne daleč od nje je bil pristaniški dok, kamor bi bila lahko krenila ta goreča ladja. Tam bi jo potem tudi lahko potopili ter zelo verjetno rešili.

tem merjenju so ugotovili, da je največ prahu po stanovanjih v okolici kolodvora. V enem samem kubičnem decimetru, to se pravi v enem samem litru zraka, so našli nad 210.000 drobcev prahu! In Leipzig, pravijo, je še eno najmanj prašnih nemških mest.

Poenotenje japonske uprave

Tokio, 30. junija. s. Po izredu seji japonske vlade so izdali uradno poročilo, v katerem naznanjajo, da je vlada sklenila poenostaviti uradniški aparat in ga prilagoditi vojnemu časom, zlasti v gospodarskem oziru. 47 dosedanjih pokrajinskih vlad bo odlej vodilo 9 državnih ravateljcev, ki bodo imeli posebna pooblastila. S tem bodo državo razdelili na 9 velikih pokrajin, od katerih bo vsaka imela 2 do 6 dosedanjih prefektov. Ustanovili so dalje poseben vzporeditveni svet, čigar naloga je, poenotiti pokrajinsko upravo.

ALCINE UNION
V KINU UNION
proseguono le repliche del film
se nadaljujejo reprize filma

COLPO DI PISTOLA

Dvoboj

»Fascio Giachetti«
Antonio Basso, Rudy D'Amico, Renato Castellani, Franco Zappalà

Grande successo - Velik dogodek

Skrivnosti z nevidnega bojišča

Vohunski spomini iz prve svetovne vojne

13

Ko se je spraševanje za trenutek ustavilo, je ženska iz torbice, ki jo je ves čas zasliševanja imela pri sebi, potegnila zrcalce ter črno črtalo za poslikavanje obrvi in trepalnic, da bi si malo olepšala objokani obraz.

Tedaj pa je Keller storil nekaj, kar se je na prvi pogled zdelo nerazumljivo. Planil je k aretiranki, ji iz rok potegnil zrcalo in črtalo, ju zabrisal na tla ter začel besno teptati po njima. Zraven je vpil:

»Tu ne boste igrali spogledljivke! Saj niste na kraju, kjer se je treba delati lepo zaradi moških!«

Se nikdar nisem tovariša videl tako razsrjenega. Besnel je naprej in se je za silo pomiril, šele ko je major Cosick hladno vzkliknil:

»Tu mi norite, pri tem ste pa stili zrcalo in črtalo. Kdo ve, če ni v njima bilo kaj takega, kar bi nam moglo pri preiskavi pomagati ali celo kaj dokazati! Saj veste, kako je s temi vohunkami! Sam zlodev, kod vse skrivajo sumljive reči!«

Prijatelj Kellerja je ta vzklik, v katerem je bil precej hud očitek, malo zmedel. Videl sem, da ga je sram, ker se je dal premagati trenutnemu čustvu in ni ravnal tako, kakor bi mu bila morala narekovati skušnja.

Sklonil se je k tlorazu in začel pobirati drobce razbitega zrcala ter pohojenega črtala in jih polagati na mizo, kjer smo jih skupno pregledali. Toda naj smo preiskovali še tako natančno, nismo v teh pripomočkih ženske ničernosti mogli odkriti ničesar sumljivega. Tudi sicer nismo na prijeli vohunki mogli najti prav ničesar, kar bi bilo po-

trjevalo, da smo zgrabili pravo tico. Toda major je vendarle zmajeval z glavo in nič mu ni bilo po volji, da bi žensko kar takole izpustil. Mrmral je:

»Pa vendar, ta ženska... Ta ženska... Samo en dokaz mi dajte, en sam dokaz, pa jo pri prči postavim ob zid.«

Toda dokaza ni bilo, naj je major iskal in zvitorpil, kakor je hotel. Aretiranko je torej obremenjeval samo sum, da bi utegnila biti vohunka. Zaradi tega so jo sicer poslali pred sodišče, toda ondaj je dobila kaj lahko kazeno: morala je v neko koncentracijsko taborišče, kjer je ostala vse do konca vojne.

Seveda taka rešitev ni bila po volji majorju Cosicku, ki se je zanašal na svoj nos. In to po pravici, zakaj ta nos je bil že pogosto izkazal za nezmotljivega. Cosick je govoril, da bi nas bilo to dekle skoraj spravilo vse v koš in nam skuhalo lepo kašo. Manjkalo je samo za las.

Potem so prišle druge naloge in druge skrbi, pa nismo o tej zadevi govorili nič več in jo kmalu pozabili, kar pri našem burnem in spremembe polnem življenju ni bilo nič čudnega.

V pismu, ki sem ga dobil med Kellerjevo zapuščino tako skrivnostno zapечатeno in ki sem ga med tem premišljanjem držal v roki, pa sem vse osupel bral naslednje.

»Prav za trdnjo bi sleherni sodnik na tem bojišču svetlo dejal, da sem tedaj bil izdaželec, ali vsaj, da sem se izdajalsko vedel. Izdajalec,

ker sem s svojim nastopom med izpraševanjem te ženske preprečil, da bi bile oblasti dobile v roke dokaze, ki bi bili malo Berto prav zatrdno privedli pred puške. Bil sem izdajalec, ker sem pozabil, da mi dolžnost zapoveduje, da moram pri izpolnjevanju službenih nalog biti neizprosno ter neumljen tudi do ženske, ki jo ljubim.

Vendar nista kesanje in slaba vest tisto, kar me zdaj, po toliko letih, in ko Berte ni več med živimi, sila, da razodenem skrivnost, ki bi morala biti pokopana prav na dnu morala srca. Tudi ne pišem teh vrstic v obupni nadi, da bi mi tisti, ki bo to razodetje bral, utegnili odpušiti.

Če sem v ta zavitek spravil nekaj Bertinih pisem, njeno hiško in pa ta list, ki sem ga napisal z lastno roko, sem to storil morda samo zaradi potrebe, ki jo čutim, ki me sili k temu dejanju in ki se ji ne morem ubraniti. Ta potreba je tisto, kar čuti sleherni izmed nas. Sleherni živo bitje čuti, da mora — komur koli — zaupati tisto, kar ima za največjo skrivnost svojega življenja.

Tako je tudi z menoj. Berta je bila skrivnost, radost in muka mojega življenja. Spoznal sem jo bil več let pred svetovno vojno ter jo imel blazno obupno rad. Niti sanja se mi ne, kako da se je usoda tako neumljeno poigrala z njo ter jo vpregla v jarem sovražnikove vohunske službe.

Vem samo, da sem jo tisto aprilsko jutro leta 1917 nenadno spet zagledal čisto blizu sebe, toda na kraju, kjer bi ne bil maral videti niti

mrtve — v naši pisarni. Bila je blede, preplašena in se je opotekala pod sprašujočim pogledom neizprosne marjorja Cosicka. Tedaj se mi je zdelo, ko da mi požrešna pošast s kruto naslodo zabada kremplje prav do mozga. Mislim, da nisem bil prav nič manj blede, nič manj preplašen, nič manj šibak kakor ona, ki je stala nekaj korakov od mene prav tako lepa, prav tako očarljiva, kakor se mi je zdela tedaj, ko sem jo videl prvič.

Toda med izpraševanjem se nisem mogel dolgo udajati spominom in čustvom. Dovolj mi je bil kratak pogled v njene zmedene oči, pa sem vedel, pri čem sem. Ko je potegnila iz torbice tisto zrcalce in črtalo, sem bliskovito naglo uganil, da je v njima skrivnost, ki bi jo utegnila pogubiti.

Da, razumel sem pri prči! Kajti bil sem v naši obveščevalni službi do tiste ure edini človek, ki je že poznal eno najnovejših zvijač, ki so jih uporabljali sovražnikovi vohuni. To je bilo črtalo, ki je na zrcalo pisalo nevidne črke. Zado- dostovalo bi bilo, da bi bil major vzel Bertino zrcalce, dihnil vanj, pa bi se bilo na njem pokazalo skrivno sporočilo, ki bi bilo dekleta veljalo glavo.

Planil sem torej k Berti, ji iztrgal iz rok tisti stvarci, ki bi bili lahko povzročili njeno smrt, ter ju treščil ob tla, ju teptal v besni jezi, kakor da bi se mi bilo zmešalo, strl v drobne kosce — in tako rešil življenje tisti, ki je zdaj ni več, ki pa je nekoč pred dolgimi davnimi leti bila življenje mojega življenja...